

TERROR- VAPEN

**Att befria världen från
kärnvapen, biologiska vapen
och kemiska vapen**

THE WEAPONS OF MASS DESTRUCTION COMMISSION – 2006

WMDC – Kommissionärer

Hans Blix, ordförande

Dewi Fortuna Anwar

Alexei G. Arbatov

Marcos de Azambuja

Alyson J.K. Bailes

Jayantha Dhanapala

Gareth Evans

Patricia Lewis

Masashi Nishihara

William J. Perry

Vasantha Raghavan

Cheikh Sylla

Prince El Hassan bin Talal

Pan, Zhenqiang

UNDER LEDNING AV HANS BLIX lanserade den oberoende internationella kommissionen om massförstörelsevapen (WMDC) sin slutrapport *Weapons of Terror – Freeing the World of Nuclear, Biological and Chemical Arms* den 1 juni 2006. Rapporten beskriver det internationella systemet för ickespridning, nedrustning och rustningskontroll och innehåller 60 rekommendationer om vad världssamfundet – nationella regeringar, civila samhället och näringslivet – kan och bör göra för att bemöta den globala utmaning som massförstörelsevapen utgör.

Kommissionen tillsattes på initiativ av dåvarande utrikesminister Anna Lindh, efter förslag från undergeneralsekreteraren för nedrustningsfrågor vid FN, Jayantha Dhanapala. Hans Blix ombads av den svenska regeringen att vara ordförande för kommissionen, och utse övriga kommissionärer. Den 16 december 2003 presenterade Hans Blix en grupp om 14 kommissionärer från olika delar av världen med gedigen bakgrund i politiskt, diplomatiskt och militärt arbete kring fred och nedrustning. Kommissionen inledde sitt arbete i januari 2004.

Den positiva utvecklingen på nedrustnings- och ickespridningsområdet omedelbart efter kalla krigets slut, har följts av en betydligt mindre konstruktiv period. Hotet om fortsatt spridning av massförstörelsevapen, eller användning av existerande vapen, från stater men också från icke-statliga aktörer, är idag ytterst aktuellt. Samtidigt tyder utvecklingen under de senaste åren snarare på en förnyad upprustning, än steg mot avveckling av staters innehav av massförstörelsevapen. Det är mot denna bakgrund som kommissionens slutrapport bör läsas.

Slutrapporten har översatts till flera olika språk och efterfrågan är alltjämt mycket stor. För att inspirera det svenska civila samhället till förnyade ansträngningar till stöd för internationell nedrustning och förhindrande av ytterligare spridning av massförstörelsevapen, samt för att stimulera till fri debatt kring dessa frågor, har sammanfattningen av kommissionens rapport och dess rekommendationer översatts till svenska. Detta med förhoppning om ett stort intresse hos den svenska allmänheten – vars regering står som initiativtagare till kommissionen – att bidra till att återuppliva försöken att nå nedrustning och ickespridning.

TERRORVAPEN

**Att befria världen från kärnvapen,
biologiska vapen och kemiska vapen**

Kärnvapen, biologiska vapen och kemiska vapen är skapade för att framkalla fruktan såväl som förgörelse och de kallas med rätta massförstörelsevapen – eller terrorvapen. De är de mest destruktiva och omänskliga av alla slags vapen och de kan orsaka en långt större skada än exempelvis handeldvapen, landminor eller granater. Effekterna är dessutom betydligt mer urskillningslösa och varaktiga. De slår ut infrastruktur, sjukhus och andra samhällsfunktioner som behövs för att hantera en katastrof. Spåren efter en attack med massförstörelsevapen kan finnas kvar i generationer och återgången till ett normalt fungerande samhälle är tidskrävande och kostsam.

Så länge någon stat innehar massförstörelsevapen – detta gäller inte minst kärnvapen – finns ett incitament för andra stater att skaffa sådana. Så länge några massförstörelsevapen överhuvudtaget existerar, kvarstår också risken att de en dag kommer att användas – överlagt eller på grund av misstag eller felbedömningar.

Trots att det kalla krigets terrorbalans är över finns alltså oroväckande stora lager av massförstörelsevapen kvar i världen. Det finns fortfarande ca 27 000 kärnvapen, och av dessa är ca 12 000 aktivt utplacerade.

Uppfinningen av olika typer av massförstörelsevapen, och den teknik som krävs för att konstruera och utveckla dessa, kan inte göras ogjord. Det som däremot kan åstadkommas är ett generellt och universellt förbud mot alla typer av massförstörelsevapen. Sådana förbud finns redan i internationellt överenskomna konventioner beträffande biologiska och kemiska vapen. Genom tydliga och effektiva internationella bestämmelser kan användning av alla massförstörelsevapen på sikt göras helt otänkbar. För detta krävs emellertid en stark politisk vilja att öka pressen på stater att efterleva inter-

nationella överenskommelser, utveckla bättre kontrollåtgärder, samt vid behov vidta tvingande åtgärder. Om denna vilja finns är till och med det långsiktiga målet om ett fullständigt avskaffande av kärnvapen inom räckhåll.

Under det senaste decenniet har vi sett en oroväckande och farlig utveckling där internationella ansträngningar för nedrustning och icke-spridning avtagit. Utvecklingen av nya avtal för nedrustning och rustningskontroll har avstannat och efterlevnaden av redan ingångna avtal har försämrats. Inför hotet av en ny våg av spridning av massförstörelsevapen har även unilaterala aktioner i allt större utsträckning förespråkats.

Framförallt två händelser under 2005 torde tjäna som väckarklocka för världssamfundet. I maj 2005 hölls en översynskonferens inom ramen för icke-spridningsavtalet (NPT). Efter en månads sammanträden mellan fördragets 187 parter stod det klart att man misslyckats med få till stånd såväl substantiella förhandlingar som ett slutdokument från konferensen. I september samma år samlades världens ledare till ett FN-toppmöte i New York. Trots intensiva ansträngningar lyckades toppmötet dock inte enas om en enda rad gällande massförstörelsevapen i slutdokument. Det är av mycket stor betydelse att dessa signaler nu tas på allvar.

Vad måste göras?

Kommissionen om massförstörelsevapen (WMDC) ger i sin rapport en mängd specifika och detaljerade rekommendationer om vad som måste göras för att hantera frågan om massförstörelsevapen. De viktigaste av dessa rekommendationer sammanfattas nedan.

1. Stater måste enas kring generella handlingsprinciper

För att möta de stora utmaningar som hoten från massförstörelsevapen innebär, och för att på bästa sätt komma vidare i nedrustnings- och icke-spridningsarbetet, behövs ett koordinerat internationellt samarbete och en världsordning som baseras på tydliga spelregler. Effektiva multilaterala institutioner är centrala för att förverkliga och upprätthålla den internationella ordningen, där FN:s säkerhetsråd fungerar som den yttersta globala auktoriteten.

Under många år har förhandlingarna kring nya juridiskt bindande avtal för nedrustning och rustningskontroll stått stilla i Nedrustningskonferensen i Genève – det enda internationella organet med mandat att förhandla fram sådana avtal. Det är mycket viktigt att så snart som möjligt återuppta meningsfulla förhandlingar i Nedrustningskonferensen, framförallt inom tre övergripande områden: att minska faran med existerande massförstörelsevapen, att förhindra ytterligare spridning, samt att en gång för alla olagligförklara alla typer av massförstörelsevapen.

Enligt ickespridningsfördraget (NPT) har icke-kärnvapenstaterna förbundit sig att avstå från att skaffa kärnvapen, i utbyte mot att kärnvapenstaterna åtagit sig att nedrusta och på sikt göra sig av med sina kärnvapen. Alla stater bör, i sitt eget agerande och tillsammans med andra, sträva efter att utarbeta principer för att förhindra att någon stat upplever ett behov av massförstörelsevapen. Efterlevnad av befintliga avtal och överenskommelser, samt så kallade negativa säkerhetsgarantier – där kärnvapenstater försäkrar att de inte kommer att använda sina kärnvapen mot ickekärnvapenstater – är en viktig del i detta arbete.

För att åstadkomma en ny drivkraft och ett nytt engagemang för gemensamt internationellt agerande mot massförstörelsevapen borde ett världstoppmöte, med fokus på nedrustning, ickespridning och risken att terrorister använder massförstörelsevapen, sammankallas av FN:s generalförsamling. Regeringar, relevanta mellanstatliga organisationer, samt icke-statliga organisationer borde redan nu påbörja förberedelserna för ett sådant möte.

2. Minska faran med existerande arsenaler – minska risken för att terrorister kommer över kärnvapen

Idag läggs stor fokus vid risken för att icke-statliga aktörer ska komma över massförstörelsevapen eller material för att tillverka sådana. Det är nödvändigt att säkerställa att existerande massförstörelsevapen och relaterat material och utrustning inte kan stjälas eller på annat sätt hamna i händerna på terrorister.

Av de 27 000 kärnvapen som finns i världen idag, hålls ca 4 000 vapen i USA och Ryssland i högsta beredskap, redo att avfyras inom loppet av några minuter. Den höga beredskapen ökar markant risken för att vapnen

avfyras förhastat eller av misstag. Kraftiga minskningar av strategiska kärnvapenarsenaler skulle vidare bidra till att minska risken för att dessa vapen hamnar i händerna på terrorister. Genom att utfärda garantier om att inte vara först med att använda sina kärnvapen, samt att försäkra icke-kärnvapenstater att man inte kommer att använda sina kärnvapen mot dem, kan kärnvapenstaterna minska kärnvapens roll i nationella säkerhetsdoktriner. Alla icke-strategiska, eller taktiska, kärnvapen bör placeras i centrala lager och alla vapen av denna typ som kärnvapenstaterna har utplacerade i andra länder bör dras tillbaka till nationellt territorium.

Idag sker inte bara en horisontell spridning av kärnvapen till nya länder, utan även en vertikal spridning genom att kärnvapenstaterna utvecklar nya, mer effektiva och användbara typer av kärnvapen. För att bromsa denna utveckling bör all produktion av klyvbart material för kärnvapen förbjudas och produktion av höganriktat uran stegvis avvecklas.

3. Förhindra spridning: inga nya vapensystem – inga nya vapeninnehav

För att kunna utveckla kärnvapen eller nya typer av vapen måste man genomföra kärnvapenprov. Redan 1996 slutfördes förhandlingarna om ett fullständigt provstoppsavtal (CTBT) i nedrustningskonferensen i Genève, men detta har ännu inte trätt i kraft. För att avtalet ska träda i kraft krävs att 44 namngivna stater, som innehar kärnkraft eller forskningsreaktorer, ratificerar det. Idag återstår 10 av de nödvändiga ratifikationerna och dessa stater uppmanas att ratificera avtalet snarast möjligt, för att förhindra framtida kärnvapenprov.

Ickespridningsfördraget är grundpelaren i det internationella nedrustnings- och ickespridningsmaskineriet. De grundläggande åtaganden som medlemsstaterna gjort enligt avtalet måste återupplivas: de fem erkända kärnvapenstaterna har åtagit sig att förhandla fram kärnvapenedrustning, medan icke-kärnvapenstaterna har åtagit sig att avstå från att utveckla kärnvapen. Samtidigt är det viktigt att hålla fast vid att stater som inte är medlemmar i ickespridningsfördraget också är förpliktade att delta i nedrustningsprocessen.

Iran har fortsatt sitt urananrikningsprogram, trots internationella ansträngningar för att motverka en sådan utveckling, och Nordkorea

genomförde i oktober 2006, trots omvärldens fördömanden, sin första kärnvapensprängning. Det internationella samfundet måste outtröttligt fortsätta sina förhandlingar med båda dessa länder för att försäkra att såväl Iran som Nordkorea avsäger sig kärnvapenalternativet. En viktig komponent i detta arbete är att verka för att varken Iran, Nordkorea, eller något annat land, ska känna sig tvunget att skaffa kärnvapen för att garantera sin nationella säkerhet. Vidare måste alla parter i ickespridningsfördraget tillerkännas rätten till fredlig användning av kärnenergi såsom fördraget föreskriver.

För att undvika att stater utvecklar egna anläggningar för att anrika uran, bör möjligheterna att skapa internationella arrangemang för att tillgodose alla staters behov av anrikat uran för civil energiproduktion utforskas. Möjligheten att upprätta internationella arrangemang för att hantera kärnbränsleavfall bör också ses över.

4. Arbeta för att olagligförklara alla massförstörelsevapen en gång för alla

Såväl biologiska som kemiska vapen omfattas redan idag av generella förbud genom specifika internationella konventioner. Samma generella förbud måste utvecklas för kärnvapen. För att uppnå detta bör de politiska, rättsliga, tekniska och procedurmässiga alternativen undersökas så snart och så noggrant som möjligt.

Det är också av yttersta vikt att uppnå effektiv tillämpning och universell efterlevnad av konventionerna som reglerar kemiska, biologiska och toxiska vapen. Destruktion av existerande förråd av kemiska vapen måste påskynas. Samtidigt måste samarbetet mellan industrin, vetenskapsmän och regeringar, kring att stärka förbudet mot utveckling och produktion av biologiska vapen, förbättras för att hålla jämna steg med den bioteknologiska utvecklingen.

Idag finns ett antal avtal som etablerar regionala kärnvapenfria zoner. Det är av stor betydelse att fullfölja dessa beslut, men också att aktivt arbeta för att åstadkomma avtal om att upprätta nya kärnvapenfria zoner. Detta gäller inte minst i känsliga regioner som exempelvis Mellanöstern.

Våra moderna samhällen är till betydande del beroende av rymdbaserad

teknik, bland annat för meteorologiska undersökningar, satellit-tv, och geologiska system för tidig varning. Att bevara rymden för användning i fredliga syften är mot denna bakgrund mycket angeläget. All utplacering av vapen i yttre rymden bör därför förbjudas.

I följande avsnitt finns slutrapportens 60 rekommendationer översatta till svenska. Med översättningen hoppas Kommissionen om massförstörelsevapen och Nätverket för kärnvapennedrustning att öka kunskapen om och intresset för nedrustnings- och ickespridningsfrågor bland den svenska allmänheten.

Rekommendationer

KÄRNVAPEN

Förhindra spridning av kärnvapen

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

1 Alla parter till icke-spridningsfördraget (NPT) bör återgå till de grundläggande och balanserade åtaganden om icke-spridning och nedrustning som gjorts under fördraget, och som bekräftades i och med att fördragets giltighet förlängdes på obegränsad tid 1995.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

2 Alla parter till icke-spridningsfördraget bör genomföra besluten om målsättningar och principer för icke-spridning och nedrustning och om att stärka översynsprocessen kring icke-spridningsfördraget, samt resolutionen om Mellanöstern som en zon fri från massförstörelsevapen – alla antagna 1995. Medlemsstaterna bör också främja genomförandet av de »tretton praktiska steg« mot kärnvapenedrustning som antogs 2000.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

3 För att stärka icke-spridningsregimens effektivitet bör alla icke-kärnvapenstater som är parter till icke-spridningsfördraget, acceptera de heltäckande IAEA-kontroller (»comprehensive safeguards«), som stärkts genom Internationella Atomenergiorganets (IAEA) tilläggsprotokoll.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

4 Parterna i icke-spridningsfördraget bör etablera ett stående sekretariat med uppgift att hantera administrativa angelägenheter för avtalets parter. Sekretariatet skulle organisera fördragets översynskonferenser samt möten i de förberedande kommittéerna inför dessa konferenser. Det skulle också organisera andra fördragsrelaterade möten på begäran av en majoritet av avtalsparterna.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

5 Förhandlingar med Nordkorea bör syfta till att uppnå ett kontrollerbart avtal som inkluderar, som ett huvudsakligt element, att Nordkorea uppvisar efterlevnad av icke-spridningsfördraget samt accepterar 1997 års tilläggsprotokoll, liksom ett återupplivande och en juridisk bekräftelse av de åtaganden som gjordes i och med 1992 års Gemensamma deklaration om kärnvapen-

nedrustning på den koreanska halvön, det vill säga att varken Nord- eller Sydkorea ska ha kärnvapen eller uppberednings- och urananrikningsanläggningar. Tjänster inom kärnbränslecykeln bör garanteras genom internationella arrangemang. Avtalet bör också täcka biologiska och kemiska vapen, liksom det fullständiga provstoppsavtalet (CTBT), för att på så vis göra den koreanska halvön till en zon fri från massförstörelsevapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

6 Förhandlingar måste fortsätta för att förmå Iran att upphöra med all känslig kärnbränslerelaterad verksamhet, att underteckna och genomföra 1997 års tilläggsprotokoll, samt att återuppta fullt samarbete med Internationella Atomenergiorganet, för att undvika ökade spänningar och förbättra utsikterna för att uppnå det gemensamma målet att skapa en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern. Det internationella samfundet och Iran bör bygga ömsesidigt förtroende genom åtgärder som bör inkludera: tillförlitliga garantier för att Iran skall ges tillgång till kärnbränsle för civila ändamål; att alla stater i Mellanöstern avsäger sig känsliga kärnbränsleaktiviteter för en längre period; försäkring mot attacker och subversion i syfte att störta regimen; samt främjande av internationell handel och investeringar.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

7 Kärnvapenstater som är medlemmar i ickespridningsfördraget bör ge juridiskt bindande negativa säkerhetsgarantier till icke-kärnvapenstaterna. Stater som inte är medlemmar i ickespridningsfördraget men innehar kärnvapen, bör separat ge likadana garantier.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

8 Stater bör aktivt nyttja IAEA som forum för att utforska möjligheter att minska spridningsrisker kopplade till kärnbränslecykeln, såsom förslag om en internationell kärnbränslebank; internationellt kontrollerade regionala centrum för att tillhandahålla tjänster inom kärnbränslecykeln, inklusive återtagande av använt bränsle; samt skapandet av ett internationellt kärnbränslecykelsystem som bygger på att några få »kärnbränslecykelstater« »hyr ut« kärnbränsle till stater som avstår från anriknings- och uppberedningsaktiviteter.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

9 Stater bör utveckla metoder att använda låganrikat uran i fartyg och forskningsreaktorer som idag kräver höganrikat uran. Produktion av höganrikat uran bör stegvis avvecklas. Stater som utvinner plutonium genom att upparbeta använt kärnbränsle bör undersöka möjligheterna att minska denna aktivitet.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

10 Alla stater bör stödja internationella initiativ tagna för att påskynda en global utrensning av klyvbart material. Sådant stöd bör omfatta omvandling av forskningsreaktorer från nyttjande av höganrikat till låganrikat uranbränsle, förvaring av klyvbart material i centrala och säkra lager, samt återförande av exporterat kärnmaterial till leverantörer för säker förvaring eller eliminering.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

11 Alla parter till ickespridningsfördraget som ännu inte gjort det, bör ratificera tilläggsprotokollen till de avtal som upprättar regionala kärnvapenfria zoner. Alla stater i sådana zoner bör sluta avtal med Internationella Atomenergiorganet om heltäckande IAEA-kontroller (»comprehensive safeguards«) samt enas om att ratificera och tillämpa 1997 års tilläggsprotokoll.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

12 Alla stater bör stödja fortsatta ansträngningar för att etablera en zon fri från massförstörelsevapen i Mellanöstern, som en del av den övergripande fredsprocessen. Viktiga steg i denna riktning kan tas omgående. Som en förtroendeskapande åtgärd bör alla stater i regionen, inklusive Iran och Israel, genom en verifierad överenskommelse förbinda sig att inte bedriva någon form av anrikning, upparbetning, eller annan känslig verksamhet relaterad till kärnbränslecykeln på sitt territorium. En sådan överenskommelse bör kompletteras med tillförlitliga garantier för de tjänster i kärnbränslecykeln som krävs för fredlig kärnenergianvändning. Egypten, Iran och Israel bör ansluta sig till de övriga i Mellanöstern genom att ratificera det fullständiga provstoppsavtalet.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

13 Indien och Pakistan bör båda ratificera det fullständiga provstoppsavtalet och ansluta sig till övriga kärnvapenstater som förklarat moratorium tills vidare i produktionen av klyvbart material för vapen, i avvaktan på ett avtal om fullständigt förbud mot sådan produktion. De bör fortsätta eftersträva bilateral avspänning och bygga ömsesidigt förtroende genom politiska, ekonomiska och militära åtgärder, för att minska risken för väpnad konflikt, och öka insynen i båda ländernas kärnvapen- och missilaktivitet. På sikt bör båda länderna bli medlemmar i både Nuclear Suppliers Group (NSG) och missilkontrollregimen (MTCR) samt bli parter till Internationella Atomenergiorganets avtal om kontroll och inspektion i enlighet med 1997 års tilläggsprotokoll.

Förhindra kärnvapenterrorism**KOMMISSIONENS REKOMMENDATION**

14 Stater måste förhindra terrorister från att få tillgång till kärnvapen eller klyvbart material. För att lyckas med detta måste de bibehålla fullt effektiv överblick och kontroll över alla förråd av klyvbart och radioaktivt material, samt andra radiologiska källor inom respektive territorium. De bör tillförsäkra att det föreligger personligt juridiskt ansvar för kärnvapenterrorism och aktiviteter till stöd för sådan terrorism. Stater måste utvidga sitt samarbete på området, exempelvis genom informationsutbyte, inklusive via underrättelseverksamhet om olaglig kärnmaterialhandel. De bör vidare främja universell anslutning till den Internationella konventionen om förhindrande av nukleär terrorism och Konventionen om fysiskt skydd av kärnämnen, samt genomförande av FN:s säkerhetsrådsresolution 1540.

Minska hotet från existerande kärnvapen**KOMMISSIONENS REKOMMENDATION**

15 Alla stater som innehar kärnvapen bör uttala en ovillkorlig policy att inte vara den första att använda dessa vapen (»no-first-use«). De bör tydliggöra att detta gäller såväl föregripande aktioner som vedergällning för attacker med kemiska, biologiska eller konventionella vapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

16 Alla stater som innehar kärnvapen bör se över sina militära strategier och definiera vad som krävs för att upprätthålla trovärdiga icke-kärnvapenbaserade säkerhetsprogram. Stater som placerat ut sina kärnvapen i triader innefattande ubåtsbaserade missiler, markbaserade interkontinentala ballistiska missiler och långdistansbombare, bör överge denna praxis för att minska kärnvapenöverskottet samt för att undvika en kärnvapenkapprustning.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

17 Ryssland och USA bör komma överens om ömsesidiga steg för att ta sina kärnvapen från högsta beredskap och etablera en gemensam kommission för att främja ett sådant mål. De bör åta sig att eliminera det förvaringsstyrda avfyrningsalternativet från sina kärnvapenkrigsplaner, och samtidigt genomföra en kontrollerad och parallell minskning i den operativa beredskapen av en stor del av respektive lands strategiska styrkor genom att:

- minska antalet strategiska ubåtar till havs samt minska dessas tekniska beredskap för avfyrning i hamn;
- förvara atombomber och luftavfytrade kryssningsmissiler separat från relevanta flygbaser;
- förvara noskoner och/eller stridsspetsar för de flesta interkontinentala ballistiska missiler separat, eller företa andra tekniska åtgärder för att minska deras beredskap.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

18 Ryssland och USA bör påbörja förhandlingar om ett nytt avtal om minskning av strategiska kärnvapen med målet att minska utplaceringen av strategiska styrkor som tillåts under Moskva-avtalet om nedrustning av strategiska kärnvapen (SORT), med åtminstone hälften. Avtalet bör innehålla ett juridiskt bindande åtagande om att oåterkalleligen demontera de vapen som dragits tillbaka under SORT. Det nya avtalet bör också innehålla bestämmelser om transparenta räkneregler, tidsplaner och procedurer för demontering av vapnen, samt ömsesidiga övervakningsåtgärder.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

19 Ryssland och USA, åtföljda av övriga stater som innehar kärnvapen, bör publicera sina sammanlagda innehav av kärnvapen i aktiv respektive reservstatus som en grund för fortsatta nedrustningsansträngningar. De bör också komma överens om att i framtida nedrustningsavtal inkludera specifika bestämmelser om insyn, oåterkallelighet, verifikation och fysisk förstöring av kärnvapenstridspetsar.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

20 Alla kärnvapenstater måste ta ställning till frågan om sitt framtida innehav av sådana vapen. Alla kärnvapenstater som tillträtt ickespridningsfördraget måste, i enlighet med avtalet och med vad som beslutades när avtalet förlängdes på obegränsad tid, ta steg mot kärnvapenedrustning. Ryssland och USA bör ta ledningen i denna process. Andra stater som innehar kärnvapen bör ansluta sig till processen, individuellt eller samordnat. Fastän Israel, Indien och Pakistan inte är medlemmar i ickespridningsfördraget, har de likväl en skyldighet att bidra till nedrustningsprocessen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

21 Ryssland och USA bör gå vidare med att genomföra de åtaganden som gjordes 1991 att eliminera särskilda typer av taktiska (icke-strategiska) kärnvapen, såsom atomminor (»demolition munitions«), artillerigranater och stridspetsar för ballistiska kortdistansmissiler. De bör komma överens om att dra tillbaka alla icke-strategiska kärnvapen till centrallager på nationellt territorium, i avvaktan på total eliminering av dessa vapen. Ryssland och USA bör förstärka sina respektive unilaterala åtaganden om minskning av arsenalerna som gjordes 1991, genom att utveckla arrangemang för verifikation, insyn och oåterkallelighet.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

22 Alla stater som innehar kärnvapen bör förbinda sig att inte placera ut någon typ av kärnvapen på främmande territorium.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

23 Varje stat som överväger att byta ut eller förnya sina kärnvapensystem måste bedöma detta i ljuset av sina skyldigheter enligt relevanta avtal, samt sin förpliktelse att bidra till nedrustningsprocessen. Som ett minimum måste dessa stater avstå ifrån att utveckla kärnvapen med nya militära användningsområden. De får heller inte införa system eller doktriner som suddar ut distinktionen mellan kärnvapen och konventionella vapen, eller som sänker tröskeln för användning av kärnvapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

24 Alla stater som innehar kärnvapen, i synnerhet Ryssland och USA, bör ställa sitt överskott av klyvbart material från militära program under Internationella Atomenergiorganets kontroller («safeguards»). För att underlätta minskningen av existerande lager av höganrikat uran, bör stater som innehar sådana lager sälja uran utblandat till en anrikningsnivå som är lämplig för reaktorbränsle till andra parter i ickespridningsfördraget, eller använda det för sina egna fredliga kärnenergibehov.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

25 Alla stater som innehar kärnvapen bör anta strikta normer för hantering av vapenvärdigt klyvbart material som anses överflödigt för militära behov eller som återvunnits genom nedrustning, i likhet med USA:s normer för lagring av vapen och använt kärnbränsle.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

26 Nedrustningskonferensen i Genève (CD) bör omgående och utan förbehåll återuppta de fördröjda förhandlingarna om ett avtal för att avsluta all produktion av klyvbart material för vapenändamål (FMCT). Före, eller åtminstone under, dessa förhandlingar bör Nedrustningskonferensen utse en grupp av experter för att undersöka de tekniska aspekterna av avtalet.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

27 För att underlätta förhandlingarna om ett stoppavtal i Nedrustningskonferensen, bör de fem kärnvapenstaterna i ickespridningsfördraget, tillsammans med andra stater som innehar kärnvapen, sinsemellan komma överens om att avsluta produktionen av klyvbart material för vapenändamål. De bör öppna de anläggningar som används för sådan produktion för Internationella Atomenergiorganets inspektioner (»safeguards inspections«), på grundval av den praxis som finns genom Euratoms inspektionsförfarande i Frankrike och Storbritannien. Dessa åtta stater bör också ta ställning till frågan om verifierbara begränsningar av existerande lager av vapenvärdigt klyvbart material.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

28 Alla stater som ännu inte gjort det, bör skriva under och ratificera det fullständiga provstoppsavtalet (CTBT) utan förbehåll eller dröjsmål. USA, som inte har ratificerat avtalet, bör ompröva sitt beslut och gå vidare till att ratificera avtalet. Detta med hänsyn till att USA:s ratificering av avtalet skulle uppmuntra andra ratifikationer som är nödvändiga för att avtalet ska träda i kraft. I väntan på avtalets ikraftträdande bör alla stater som innehar kärnvapen avstå från kärnvapenprov. Vidare bör 2007 års konferens för de stater som undertecknat CTBT, diskutera möjligheterna för ett provisoriskt ikraftträdande av avtalet.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

29 Alla stater som har undertecknat CTBT bör bidra med ekonomiskt, politiskt och tekniskt stöd för fortsatt utveckling och drift av dess verifieringssystem, inklusive IMS (»International Monitoring System«), IDC (»International Data Centre«), och sekretariatet, så att Organisationen för det fullständiga provstoppsavtalet (CTBTO) står redo att övervaka och kontrollera efterlevnad av avtalet när detta träder i kraft. De bör förplikta sig att behålla sina respektive stationer samt fortsätta att förmedla data på nationell basis under alla omständigheter.

Från att reglera kärnvapen till att olagligförklara dem

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

30 Alla stater som innehar kärnvapen bör påbörja planering för sin säkerhet utan kärnvapen. De bör påbörja förberedelser för att olagligförklara kärnvapen genom gemensamma praktiska och stegvis ökande åtgärder som innefattar utarbetande av definitioner, riktlinjer samt insynskrav för kärnvapenedrustning.

BIOLOGISKA OCH TOXISKA VAPEN

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

31 Alla stater som ännu inte ingår i Konventionen om biologiska och toxiska vapen (BTWC) bör ansluta sig till konventionen. Parter till konventionen bör lansera en kampanj för att uppnå universell anslutning fram till den sjunde översynskonferensen som ska hållas år 2011.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

32 För att uppnå universellt antagande av nationell lagstiftning och föreskrifter för fullständig och effektiv implementering av Konventionen om biologiska och toxiska vapen, bör konventionsparter erbjuda tekniskt bistånd samt sprida mönsterexempel för sådan lagstiftning. Som en del av processen för förtroendeskapande, samt för att främja insyn och harmonisering, bör alla parter offentliggöra årliga nationella deklARATIONER om förhållanden relaterade till biologiska vapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

33 Parter till Konventionen om biologiska och toxiska vapen bör stärka Förenta Nationernas generalsekreterares mandat och möjligheter att genomföra undersökningar, genom att se till att generalsekreteraren kan förlita sig på en regelbundet uppdaterad förteckning över experter och råd från Världshälsoorganisationen samt en specialistenhet med Förenta Nationernas övervaknings-, verifierings- och inspektionskommission (UNMOVIC) som förebild för att bistå vid undersökning av ovanliga sjukdomsutbrott och anklagelser om användning av biologiska vapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

34 Stater som är parter till Konventionen om biologiska och toxiska vapen bör inrätta ett stående sekretariat för att sköta organisatoriska och administrativa frågor rörande avtalet, såsom översynskonferenser och expertmöten.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

35 Regeringar bör utöva allmän hälsokontroll för att försäkra effektiv övervakning av ovanliga sjukdomsutbrott och utveckla praktiska metoder för att effektivt koordinera internationella motåtgärder i samband med större händelser som kan involvera biovapen. De bör stärka samarbetet mellan civil sjukvård och säkerhetsinriktade myndigheter på nationell, regional och global nivå, inklusive inom ramen för Världshälsoorganisationens nya internationella hälsobestämmelser (»International Health Regulations«). Enskilda regeringar bör också se över sina nationella åtgärder för bioskydd och biosäkerhet för att skydda hälsa och miljö från utsläpp av biologiskt och toxiskt material. De bör harmonisera nationella normer för biosäkerhet.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

36 På den sjätte översynskonferensen år 2006, bör stater som ingår i Konventionen om biologiska och toxiska vapen, på nytt bekräfta de gemensamma överenskommelser som nåtts på tidigare översynskonferenser och vidta åtgärder kring alla frågor som diskuterats på konventionsmöten sedan 2003. De bör också etablera ett arbetsprogram om ytterligare frågor för framtida möten. Konventionsparter bör svara för att oftare utvärdera följderna av vetenskaplig och teknologisk utveckling samt återigen bekräfta att alla åtaganden under artikel 1 i Konventionen om biologiska och toxiska vapen gäller för sådan utveckling. Översynskonferensen bör återigen bekräfta att all utveckling inom biovetenskapen faller inom konventionens räckvidd, samt att all utveckling inom denna vetenskap för fientliga syften är förbjuden enligt konventionen.

KEMISKA VAPEN

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

37 Stater som ingår i Konventionen om kemiska vapen (CWC) måste tillhandahålla tillräckliga resurser för att se till att den avtalsreglerade förstöringen av lager av kemiska vapen ej försenas i onödan.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

38 Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) och parter till Konventionen om kemiska vapen bör fortsätta sina ansträngningar att uppnå universell anslutning till konventionen. Konventionsparterna bör till fullo efterleva reglerna för handel och leverans av kemiska prekursorer (utgångsämnen) som kan användas vid framställning av vapen. De bör vidare utveckla bestämmelserna kring handel och leverans av kemikalier som kan användas för att producera kemiska vapen. Organisationen för förbud mot kemiska vapen och stater som är parter till konventionen bör fortsätta erbjuda andra stater positiva incitament, inklusive tekniskt bistånd, för att ansluta sig och implementera Konventionen om kemiska vapen. Vid tillhandahållandet av sådant bistånd eller vid överföring av relevant teknik, bör de vidta åtgärder för att trygga säker och ansvarsfull hantering hos mottagaren.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

39 Parter till Konventionen om kemiska vapen bör bekräfta att användandet av toxiska medel som framtagits i syfte att upprätthålla lag och ordning, i likhet med användandet av medel för upploppskontroll, är en förbjuden krigsmetod. Därmed måste varje konventionspart deklarerera alla sådana medel under artikel III.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

40 Konventionsparter bör se till att Organisationen för förbud mot kemiska vapen har de resurser, erfarenheter och den legala auktoritet som behövs för att snabbt och effektivt genomföra inspektioner på anmodan, inklusive för att ta stickprov och föra med sig prover för undersökning.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

41 Genom nationella lagar och bestämmelser bör alla stater förbjuda produktion, innehav och användning av toxiska kemikalier och teknik för syften som enligt Konventionen om kemiska vapen är förbjudna. Genom lagstiftning och avtal med industrin bör stater garantera säkerhet både i och för kemiska anläggningar. Stater bör också utveckla nationella medel för att övervaka att säkerhetsnormer följs.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

42 Parter till Konventionen om kemiska vapen bör använda Organisationen för förbud mot kemiska vapen för att samordna en utveckling av globala normer för en säkerhetskultur för den kemiska industrin. Organisationen bör erbjuda utvärdering och säkerhetsbistånd vid angivna anläggningar. Parterna bör också stärka kapaciteten för Organisationen för förbud mot kemiska vapen att tillhandahålla praktisk assistans mot kemiska vapen, exempelvis spårningsutrustning, larmsystem och medicinskt motgift.

**VAPENBÄRARE FÖR MASSFÖRSTÖRELSEVAPEN,
MISSILFÖRSVAR OCH VAPEN I RYMDEN****KOMMISSIONENS REKOMMENDATION**

43 Medlemsstater i Kontrollregimen för missilteknologi (MTCR) bör göra nya ansträngningar för att bättre implementera och utvidga exportkontroll av relevant material och teknologi. Stater som undertecknat uppförandekoden »Hague Code of Conduct« bör utvidga dess omfattning till att innefatta kryssningsmissiler och obemannade luftfarkoster. De bör etablera ett multilateralt centrum för datautbyte, baserat på de rysk-amerikanska initiativen för utbyte av data om missilavfyrning med förvarningssystem. Regionala och internationella ickespridningsåtgärder bör innefatta informationsutbyte, förhandsavisering om avfyrning och restriktioner på, eller förbud mot, specifika föremål eller funktioner.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

44 Stater bör inte överväga utplacering, eller ytterligare utplacering, av något sorts missilförsvarssystem utan att först försöka förhandla bort missilhoten. Om sådana förhandlingar misslyckas bör utplacering av sådana system åtföljas av gemensamma utvecklingsprogram och förtroendeskapande åtgärder för att minska risken för negativa effekter för internationell fred och säkerhet, inklusive risken för att skapa eller förvärra kapprustning.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

45 Alla stater bör avstå från att placera ut vapen i yttre rymden. De bör främja universell anslutning till Avtalet om yttre rymden och utvidga dess omfattning genom ett protokoll om förbud mot alla vapen i rymden. I avvaktan på en överenskommelse om ett sådant protokoll bör de avstå från aktiviteter som är oförenliga med dess mål, inklusive tester mot rymdobjekt eller mot mål på jorden från en plattform i rymden. Stater bör anpassa de internationella regimerna och institutionerna för rymdfrågor så att både militära och civila aspekter kan hanteras inom samma kontext. Stater bör också etablera en expertgrupp för att utveckla alternativ för att övervaka samt verifiera olika komponenter i en säkerhetsregim för rymden och en uppförandekod, utformad bland annat för att förbjuda tester eller utplacering av rymdvapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

46 En översynskonferens för Avtalet om yttre rymden bör hållas under 2007 för att markera dess 40-årsjubileum. Konferensen bör ta upp behovet av att stärka avtalet och utvidga dess omfattning. En särskild koordinator bör utses för att främja ratificering och vara kontaktpunkt för stater som inte ingår i avtalet för att stärka den avtalsbaserade rymdsäkerhetsregimen.

EXPORTKONTROLL, INTERNATIONELL ASSISTANS SAMT ICKE-STATLIGA AKTÖRER

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

47 Alla stater bör granska sina organ för exportkontroll (tull, polis, kustbevakning, gränsövervakning samt militär), för att säkerställa att dessa kan utföra sina uppdrag effektivt. Stater bör eftersträva inrättandet av ett universellt system för exportkontroll med samordnade normer, ökad insyn och praktiskt stöd för implementering. Medlemmar i de fem exportkontrollregimerna bör främja ett utökat medlemskap och förbättra implementeringen i ljuset av rådande säkerhetsutmaningar, utan att hämma legitim handel och ekonomisk utveckling.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

48 Den globala partnerskapsgruppen G8 bör utvidga den geografiska och funktionella omfattningen av sitt ickespridningsbistånd. G8 bör garantera full finansiering för programmet för eliminering av produktion av vapenplutonium (EWGPP). Potentiella donatorer bör överväga hur tekniskt bistånd, utbildning, utrustning och finansiering kan nyttjas för att hjälpa stater i alla regioner att implementera FN:s säkerhetsrådsresolution 1540.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

49 Företag involverade i aktiviteter av relevans för massförstörelsevapen har förmågan, och ett ansvar, att hjälpa till att förhindra spridningen av dessa vapen, samt ett intresse att visa att de tar detta ansvar, inklusive genom fullständig efterlevnad av nationella och internationella förpliktelser och offentlig insyn. Handelsorganisationer bör också främja sådana målsättningar.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

50 Stater, internationella organisationer och professionella föreningar bör uppmuntra lämpliga akademiska och industriella sammanslutningar att anta och effektivt implementera regelsamlingar och uppförandekoder för vetenskap och forskning inom områden som relaterar till massförstörelsevapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

51 Regeringar som innehar någon form av massförstörelsevapen bör hålla respektive parlament/riksdag fullständigt och fortlöpande informerade om sitt innehav av sådana vapen, samt om aktiviteter för att minska och avlägsna dessa. Parlamenten bör aktivt efterfråga sådan information, samt beakta sitt ansvar att formulera politik på områden med relevans för massförstörelsevapenfrågor. Ett utökat mellanparlamentariskt samarbete rörande frågor om massförstörelsevapen behövs.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

52 Stater bör underlätta för ickestatliga organisationer att aktivt delta i internationella möten och konferenser och informera och driva kampanjer på massförstörelsevapenområdet. Privata fonder bör markant öka sitt stöd för organisationer som arbetar för att eliminera det globala hotet från massförstörelsevapen.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

53 Organisationer som inriktat sig på säkerhetspolitiska frågor bör på nytt granska 2002 års FN-studie om nedrustnings- och ickespridningsutbildning, och bör överväga hur de kan främja och stödja sådan utbildning och en informerad offentlig debatt. Regeringar bör finansiera praktiskplatser för studenter inom multilaterala institutioner som arbetar med massförstörelsevapenfrågor.

AVTALSEFTERLEVNING, ÖVERVAKNING OCH KONTROLL SAMT FÖRENTA NATIONERNAS ROLL

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

54 Eftersom det förstärkta kontrollsystemet som antagits av Internationella Atomenergiorganet genom tilläggsprotokollet bör bli normen för parter till ickespridningsfördraget, bör leverantörsstater kräva att mottagarstater accepterar dessa normer som en fortsättning för kontrakt gällande nukleära produkter.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

55 Regeringar bör ge sina underrättelsemyndigheter direktiv att bistå internationella inspektionsorgan genom att tillhandahålla relevant information utan att inspektionssystemens självständighet undergrävs.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

56 Förenta Nationernas säkerhetsråd bör inrätta en mindre stödgrupp som kan tillhandahålla professionell teknisk information och ge råd i frågor rörande massförstörelsevapen. På begäran av säkerhetsrådet eller generalsekreteraren bör gruppen genomföra *ad hoc*-inspektioner och övervakning i fält med hjälp av en fortlöpande uppdaterad förteckning över välutbildade inspektörer.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

57 Internationella rättsliga förpliktelser gällande massförstörelsevapen måste efterlevas. Tvingande internationella åtgärder bör vidtas endast efter trovärdiga inspektioner och auktoritativa bevis om brott mot rättsliga förpliktelser.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

58 För att Nedrustningskonferensen ska fungera bör den kunna anta ett arbetsprogram med en kvalificerad majoritet om två tredjedelar av närvarande och röstande medlemsstater. Samma bestämmelser bör även gälla andra administrativa och procedurella beslut.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

59 Förenta Nationernas generalförsamling bör efter noggranna förberedelser sammankalla ett världstoppmöte om nedrustning, ickespridning och risken att terrorister använder massförstörelsevapen. Detta möte bör även diskutera och fatta beslut om reformer för att förbättra effektiviteten i Förenta Nationernas nedrustningsmaskineri.

KOMMISSIONENS REKOMMENDATION

60 Förenta Nationers säkerhetsråd bör bättre använda sin kapacitet att minska och eliminera hot från massförstörelsevapen – oavsett om dessa är kopplade till befintliga arsenaler, spridning eller terrorister. Rådet bör ta upp till behandling varje tillbakadragande från eller brott mot en förpliktelse att inte anskaffa massförstörelsevapen. Genom att nyttja sin befogenhet att enligt FN-stadgan fatta beslut med bindande verkan för alla medlemmar, kan rådet bland annat:

- begära att enskilda stater godtar effektiv och omfattande övervakning, inspektioner och kontroll;
- begära att medlemsstater antar lagstiftning för att säkra global implementering av specifika regler eller åtgärder; samt
- att, som en sista utväg, besluta om användning av tvingande ekonomiska och militära åtgärder.

Innan reformeringen av FN gjort säkerhetsrådet mer representativt för Förenta Nationernas medlemskap är det särskilt viktigt att bindande beslut föregås av effektiva överläggningar för att försäkra att de stöds av medlemskapet och kommer att accepteras och respekteras.

WMDC

THE WEAPONS OF
MASS DESTRUCTION
COMMISSION

---

www.wmdcommission.org